

Providing a Practical Model for High School Students in the Field of Moral Education with an Emphasis on Critical Analysis of Traditional and Modern Approaches

ARTICLE INFO

Article Type
Research Article

Authors

Maryam Forghani¹
Roohollah Karimi^{2*}
Sadegh Rezaei³

How to cite this article

Maryam Forghani, Roohollah Karimi, Sadegh Rezaei, Providing a Practical Model for High School Students in the Field of Moral Education with an Emphasis on Critical Analysis of Traditional and Modern Approaches, *Journal of Islamic Life Style Centeredon Health*, 2023:6(4): 714-724.

1. PhD student, Educational Sciences Department, Science and Research Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
2. Faculty member, Child and Adolescent Intellectual Studies Department, Research Institute of Humanities and Cultural Studies, Tehran, Iran (Corresponding Author).
3. Faculty member, Department of Educational Sciences, Amin University of Police Sciences, Tehran, Iran.

* Correspondence:

Address:
Phone:
Email: roohollahkarimi@gmail.com

Article History

Received: 2022/09/27
Accepted: 2023/01/01

ABSTRACT

Moral education is one of the most challenging topics in today's world and the third millennium. On the one hand, the criticism and negation of all metaphysical and traditional ideas of the foundations of ethics has made it difficult to raise this issue for the education of human generations, and on the other hand, the anomalies and The deadly challenges of the current era of human societies have re-proposed the necessity of this important issue. The purpose of this article was to critically analyze traditional and modern ethical approaches and finally present a hybrid approach for moral education in order to provide a practical model for Iranian secondary school students. In terms of method, descriptive, in terms of purpose, application, and in terms of the nature and type of data, this research is among "qualitative" research of "grounded theory" type, and the statistical community is experts and specialists in the field of education and training. "Theoretical Saturation" sampling method, 15 people were interviewed. What is inferred as the result of the interview as the result of the research, was the native theory in the field of practical model for the moral education of middle school students, which emphasized on The five sections are: "Key category: quality of orientation in the educational system", "Legal conditions: strategic management of the formal education system", "Suggested solutions for the design of the moral education system: promoting the spirit of participation and intellectual independence of students", "Intervening conditions: The challenges of the formal education system in the field of ethics, which is the category of lack of effectiveness of educational programs in the formal education system and the category of the macro structure and institutional level of formal education" and finally "the governing platform: infrastructures that include financial and human resources" on them. has been emphasized.

Keywords: Moral Education, Traditional Moral Approach, Modern Moral Approach, Moral Exploration, Educational System, Students.

ارائه الگوی کاربردی برای دانش آموزان متوسطه اول در زمینه تربیت اخلاقی با تاکید بر واکاوی انتقادی به

رویکردهای سنتی و مدرن

مریم فرقانی^۱

دانشجوی دکتری، گروه علوم تربیتی، واحد علوم و تحقیقات،
دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

روح اله کریمی^{۲*}

عضو هیئت علمی، گروه مطالعات فکری پروری کودک و نوجوان
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تهران، ایران (نویسنده
مسئول).

صادق رضایی^۳

عضو هیئت علمی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه علوم انتظامی امین،
تهران، ایران.

چکیده

تربیت اخلاقی از مباحث چالش برانگیز در جهان امروز و هزاره سوم است. از یک سو نقد و نفی تمامی انگاره های متافیزیکی و سنتی مبانی اخلاق، زمینه برای طرح این موضوع برای تربیت نسل های انسانی سخت نموده است و از سوی دیگر، ناهنجاری ها و چالش های مهلک عصر کنونی جوامع بشری، ضرورت این مهم را دوباره طرح کرده است. هدف این مقاله، واکاوی انتقادی پ رویکردهای سنتی و مدرن اخلاقی و در نهایت ارائه یک رویکرد ترکیبی برای تربیت اخلاقی به جهت ارائه یک الگوی کاربردی برای دانش آموزان دوره متوسطه ایرانی بود. این پژوهش از نظر روش، توصیفی، از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت و نوع داده ها، در زمره تحقیقات «کیفی» از نوع «گراندد تئوری» است و جامعه آماری، خبرگان و متخصصان امر آموزش و تعلیم تربیت بوده که با روش نمونه گیری «اشباع نظری»، با ۱۵ نفر مصاحبه شد. آنچه به عنوان داده های حاصل از مصاحبه به عنوان نتیجه پژوهش استنتاج می شود، تئوری بومی در زمینه الگوی کاربردی برای تربیت اخلاقی دانش آموزان دوره متوسط بود که برای تحقق آن تاکید بر پنج بخش یعنی «مقوله محوری: کیفیت مداری در نظام تربیتی»، «شرایط علی: مدیریت راهبردی نظام آموزش رسمی»، «راهکارهای پیشنهادی برای طراحی نظام تربیت اخلاقی: ترویج روحیه مشارکت و استقلال طلبی فکری دانش آموزان»، «شرایط مداخله گر: چالشهای نظام آموزش رسمی در زمینه اخلاق که عبارت است از مقوله عدم اثربخشی برنامه های تربیتی در نظام آموزش رسمی و مقوله ساختار کلان و سطح نهادی آموزش رسمی» و در نهایت «بستر حاکم: زیرساختها که شامل منابع مالی و منابع انسانی» بر روی آنان تاکید شده است.

کلمات کلیدی: تربیت اخلاقی، رویکرد سنتی اخلاقی، رویکرد مدرن اخلاقی، کندو کاو اخلاقی، نظام آموزشی، دانش آموزان.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۷/۰۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۱۱

* نویسنده مسئول: roohollahkarimi@gmail.com

مقدمه

از جمله مسائل مربوط به روش ها و رویکردهای تربیت اخلاقی، حاکمیت روش ها و رویکردهای سنتی بر فرایند تربیت اخلاقی و ارزشی است. روش هایی که به خاطر مقاومت در برابر تحولات علمی و فنی، روان شناختی، جامعه شناختی و تاکید بر حفظ کردن متون - مقدس، شرکت در آیین ها و مراسم و تفسیر و تأویل متون دینی و... ملقب به - روش های سنتی شده اند.

تربیت اخلاقی به عنوان یکی از جلوه های متعالی تعلیم و تربیت، هدفش رشد اخلاقی فراگیران است به گونه ای که آنان را افرادی نیک و خیر بار آورد، امری است که مربیان و معلمان ناچارند مستقیم و غیر مستقیم بدان توجه کنند (۱).

نسل جوان به دلیل آنکه آینده ساز مادی و معنوی یک جامعه به شمار می روند، تاثیر ایجاد یک محیط معتمد برای آنان از اهمیت دو چندان برخوردار است به خصوصی آنکه یافته های پژوهشهایی نظیر، هاشمیان حاکی از آن است که مهارتهای فکری دانش آموزان برای مواجه شدن با مسائل دنیای امروز و عصر اطلاعات کافی نیست و بیانگر تاکید زیاد بر محفوظات و محافظه کار بودن، توجه کمتر به نوگرایی (خلاقیت) و آینده نگری است در حالی که بر شیوه دانستن، یادگیری، پرورش قدرت تشخیص، توانایی شناسایی محیط، تجزیه و تحلیل و تفکر انتقادی تاکید نمی شود. مسائل نسل جوان بیشتر در زمینه آسیب های ناشی از ضعف تفکر، زودبآوری، پیروی از تبلیغات، ضعف تحلیل و قضاوت نادرست در مورد نظرات و آراء دیگران دیده می شود. این در حالی است که بهبود وضعیت نسل جوان با پیشگیری از آسیب های مختلف اجتماعی از طریق جلوگیری از قضاوت ناصحیح و انتخاب نادرست و همچنین دست یابی به توانایی حل مسائل میسر می گردد.

تعلیم و تربیت، ابعاد مختلفی دارد که عبارتند از: تربیت جسمانی، اخلاقی، معنوی، اجتماعی، جنسی، عاطفی و عقلانی. یکی از مؤثرترین و درعین حال دشوارترین مباحث تعلیم و تربیت، تربیت اخلاقی است. درحقیقت، به دلیل اهمیت ارزش ها و اخلاقیات در سعادت فردی و اجتماعی بشر، محققان و دست اندرکاران تربیت، پیروان ادیان الهی و به طور کلی مصلحان اجتماعی همواره به تربیت اخلاقی توجه داشته اند (۲).

تردید نسبت به روش ها و رویکردهای سنتی، در واقع تردید نسبت به اثربخش بودن آنها، توان ایجاد فهم و درک عمیق نسبت به دین، تناسب این روش ها با علائق و نیاز یادگیرندگان، سازگاری آنها با رویکردها و روش های جدید آموزش و تربیت اخلاقی و اهمیت و جایگاه معرفت شناختی این روش هاست. همچنین ضعف این روش ها

محتوایمادر برکسب ارزشها و رفتارهای مطلوب در این میان یکی از رویکردهای محتوامدار، رویکرد فضیلت یا منش است که به شکل گیری رفتارها و منشهای پسندیده توجه دارد. البته باید دانست که از حدود دهه نود، گروهی در مغرب زمین به ویژه در آمریکا، مشکلات مراکز علمی را ناشی از رویکردهای نوین دانستند. آنان معتقدند که باید دانشگاه سنتی، دینی و مکتبی تأسیس کرد. سنت گرایان و بنیادگرایان، طرفدار رویکرد مذهبی و آموزش منش نیک، و تجدیدطلبان، طرفدار رویکرد غیردینی و آموزش اخلاق سکولار و خودتیین اند(۵).

البته نسبت به تربیت اخلاقی مدرن نظرگاهها و مکاتب گوناگونی وجود دارد که برخی از اصول خودآیینی اندیشه «کانت-پیاز» را مورد انتقاد قرار داده اند از جمله «اخلاق فضیلت محور» و «اخلاق مراقبتی». به عنوان نمونه در «نظریه مراقبتی»، «به جای آنکه به اصول و قواعد اخلاقی از پیش تعیین شده متوسل شود تا مساله به طور منطقی تحلیل کند و ذیل یکی از آن اصول قرار دهد و به حل آن بپردازد، مساله را درون شبکه ای از روابط قرار می دهد و تلاش می کند با دخالت دادن همه مولفه های موقعیت، راه حلی بیابد» (۶). یکی دیگر از رویکردها به تربیت اخلاقی در دوران مدرن، رویکرد «کندوکاوا اخلاقی»^۷ است. «حلقه کندوکاوا اخلاقی، کندوکاوی در باب مسائل اخلاقی و موقعیت های اخلاقی است که سعی می کند کودکان را با انتظارات جامعه آشنا کند، و در عین حال با تقویت ابزار نقادانه، خلاقانه و مراقبتی، توانایی ارزیابی این انتظارات را نیز در آنها ارتقا دهد» (۶).

در این پژوهش، منظور از رویکرد سنتی همان «فضیلت محور» با قرائتی است که در گذشته از رویکرد ارسطو شده است و کسانی چون «خواجه نصیر» چنین تفسیری داشته اند. برای تعریف تربیت اخلاقی سنتی، می توان به تعریف یکی از اندیشمندان مسلمان ایرانی اشاره کرد و با فهم آن مفهوم تربیت سنتی را تبیین نمود. «خواجه نصیر الدین طوسی» نیز چنین نوشت: تربیت صنعتی است که از طریق آن مدارج عالییه انسانی فراهم می آید و پست ترین مراتب انسانی به کامل ترین رتبه خود می رسند (۷).

از سوی دیگر، جالب است دانسته شود بسیاری از صاحب نظران تعلیم و تربیت اسلامی کمتر واژه تربیت را به کار برده اند و به جای آن از واژگان تعلیم، تربیت، تهذیب، تزکیه، تخلیق به اخلاق، تأدیبه، ریاضت، تدبیر سیاست و .... بهره برده اند و این بدان جهت است که واژگان تربیت به معنای آموزش و پرورش متربی و به معنای برانگیختن و فراهم آوردن موجبات شکوفایی و رشد تمامی توانایی و شئون وجودی آدمی، در گذشته اصلاً مصطلح نبوده و یا اخلاق و تربیت را آن چنان درهم تنیده می دانستند که تربیت بدون اخلاق را غیر قابل تحقق می دانستند و با این که باور داشتند تربیت بدون پرتو افکنی اخلاق امری ناصواب و بی سرانجام است.

و رویکردها در جلب هرچه بیشتر مخاطبان و علاقمندان به دین، اخلاق و ارزشها نیز می تواند زمینه تردید را افزایش دهد. این تردیدها و ابهامات که خود به دلیل روشن نبودن قلمرو تربیت اخلاقی و عدم تبیین کافی معانی، مفاهیم و محتوای تربیت اخلاقی و همچنین فقدان طرحها و مدل های روشن برای رویکردها و روش های تربیت اخلاقی بوجود می آیند، از یکسو به اصل و ضرورت تربیت اخلاقی خدشه وارد می کنند، و از سوی دیگر امکان تحقق واقعی و سودمندانه آنها را زیر سؤال می برند (۳).

در نقد نظریه تربیت سنتی اخلاقی می توان با توجه به منابع اصلی همان نظام تربیتی، به ریشه های ایجاد نظام تربیتی مدرن آگاه شد. با بررسی نظریه ارسطو درباره تعلیم و تربیت، عناصر تربیت عبارتند از منش (سرشت)، عادت و خرد. عنصر اصلی در این میان مسأله ی عادت است، یعنی عادت به اعمال نیک و پسندیده ملکه ی فضیلت را در آدمی پدید می آورد و ملکه ی فضیلت همانا حالت راسخ و پایدار نفسانی است که متمایل به رعایت اعتدال است.

تاکید «ارسطو»^۱ بر خرد و قوه عاقله در تربیت-گرچه در چارچوب انسان و جامعه مقابل مدرن صورت گرفته و از منابع مهم تربیت سنتی است- خود زمینه ساز «رنسانس» و «خودمختاری» انسان غربی در رها شدن از چارچوبهای الهیاتی تعلیم و تربیت سنتی مسیحی شد و می توان گفت که اروپا، با بازگشت انتقادی به سنت فلسفی یونان، مدرنیته را شکل داد.

یکی از مهمترین نظام های تربیتی دوران مدرن که خودمختاری و رهایی انسان مدرن غربی را از انگاره های سنتی-متافیزیکی را کنه خود هویدا کرده است، نظریه «خودآیینی»^۲ از «ژان پیاز»^۳ است. خودآیینی نسب از اندیشه «کانت»^۴ این متفکر تاثیرگذار دوران مدرن دارد. «جرات دانستن داشته باش»^۵ کانت که سرآغاز تبیین و تشریح چگونگی و کیفی تفکر انسان مدرن است، در تمانی عرصه های اندیشه - از معرفت شناسی، هستی شناسی تا فلسفه سیاست و تعلیم و تربیت- خود را جاری و ساری کرده است. کانت اصل خودآیینی اراده را اصل اعلا ی اخلاق می داند. به باور وی، اگر اصولی که اراده می کنیم صرفاً برساخته موجودی باشد که واضع قوانین عام است، «اراده یا خواست» ما نیز خودآیین و مستقل عمل می کند. بر این اساس، نه تنها انسان خود قوانین اخلاقی را وضع کرده است بلکه خود را ملزم می کند تا به قوانینی که وضع کرده، عمل کند. از این رو کانت خودآیینی را در حوزه عمل و عاملیت مورد توجه قرار می دهد (۴).

در رویکرد مدرن به تربیت اخلاقی، به طور کلی رویکردهای تربیت اخلاقی به اشکال و اقسام مختلف طبقه بندی شده است. طبقه بندیهای به عمل آمده از صاحب نظران «برکویتز»^۶ (۱۳۹۷) و «یانگ»^۷ (۲۰۰۰) و «وایت» (۱۹۹۸)^۸ نشان می دهد که عموماً رویکردهای «ساخت مدار» بر پرورش تفکر اخلاقی توجه دارند و

6 . Berkowits, M. W.

7 . Young, R. R.

8 . White, J.

9 . Ethical inquiry

1 . Aristotle

2 . Autonomy

3 . Jean Piaget

4 . E. Kant

5 . Sapere aude

به فعالیت و تلاش عقلانی است». (۸). او در این باره می‌گوید: «می‌توان برنامه‌ای را که خود پرورده‌ام و فلسفه برای کودکان نامیده می‌شود، بهترین رویکرد در بهبود تفکر کودکان دانست» «لیپمن» در رویکردی با عنوان «فلسفه برای کودکان» مدعی است که سه مهارت اساسی تفکر شامل تفکر انتقادی، خلاق و مراقبتی، می‌تواند و بایستی از دوران کودکی پرورش و نهادینه شود. منظور از برنامه آموزشی «فلسفه برای کودکان»، آموختن روش تفکر فلسفی از طریق گفتگوهایی با شیوه فلسفی است. عنصر کلیدی برنامه آموزش فلسفه به کودکان اجتماع پژوهشی یا «حلقه کندوکاو»^۱ است. در این روش کودکان می‌توانند در کنار مربی، روی موضوعات مختلف با یکدیگر به بحث و تبادل نظر بپردازند و با دیدگاهی نقاد یک موضوع را از جنبه‌های مختلف مورد بررسی قرار دهند. کودکان در حلقه کندوکاو می‌آموزند تا در باب مسائل جدی زندگی بیاندهند و از این طریق خود را آماده کنند تا در بزنگاهای زندگی تصمیمی درست اتخاذ کنند و اندیشمندانه عمل کنند. حلقه کندوکاو فلسفی این امکان را فراهم می‌آورد تا کودکان با جهان‌بینیهای متفاوت و جدید آشنا شوند و از دل ارتباطات تازه ارزش‌های نو را بیابند (۱۴).

تضاد با «سنت» او بالطبع تضاد با اخلاق سنتی یکی از شاخصه‌های اصلی دوران مدرنیته است. در عصر مدرنیته تجدیدنظر در همه جنبه‌های زندگی انسان به عنوان یک اصل مهم و حیاتی مدنظر است. هر امر تازه‌ای حاصل این تجدیدنظر و بازاندیشی است. همان‌گونه که گیدنز معتقد است ویژگی مدرنیته این نیست که از هر چیز نویی به خاطر نو بودنش استقبال می‌شود؛ چرا که در نظام‌های سنتی هم، چنین واکنشی کمابیش وجود دارد؛ بلکه ویژگی مدرنیته فرض بازاندیشی در همه چیز و انکار هر امر سنتی است و این بازاندیشی حتی خود را نیز شامل می‌شود.

تجدیدنظر، رویکرد جدید انسان مدرن به مساله معرفت است. معرفت در عصر مدرنیته هیچ‌گاه قطعی نیست و نسبییت و شکاکیت بر سرتاسر علوم حاکم است (۹). این بازاندیشی شامل همه عرصه‌های زندگی بشری شده، هر آنچه رنگ و بوی سنتی دارد را کنار گذاشته آنچه نو و تازه است پذیرفته می‌شود. بدین صورت، دین و اخلاق دینی به عنوان یک امر سنتی کنار رفته دین‌های خود ساخته و اخلاق سکولار جانشین آن می‌شوند. تربیت اخلاقی مدرن در این بستر است که شکل می‌گیرد و شاخصه‌های آن بر بستری انگاره‌های مدرن با محوریت «خودمختاری» و «خودآیینی» بشر رها شده از «سوژه»- سنتی - الهی تعریف می‌گردد.

ادبیات نظری

حیدری‌زاده و همکاران در تحقیق خود با عنوان ابعاد و مولفه‌های تربیت اخلاقی در نظام تربیت رسمی و عمومی دوره ابتدایی ایران به این نتیجه رسیده‌اند که نتایج حاصل از متون و مصاحبه با استفاده از کدگذاری باز مورد تحلیل و ابعاد و مولفه‌های الگوی تربیت اخلاقی در قالب چهار عنصر عوامل موثر، زمینه ساز، بازدارنده و

با توجه به این شاخصه‌ها، می‌توان گفت تربیت اخلاقی سنتی مبتنی بر غایتی تعریف شده از سوی عنصری متافیزیکی- اعم از یک نظام اندیشه دینی یا اخلاق مبتنی بر انگاره‌های متافیزیکی (همچون نظام اخلاق یونانی)- است.

در نظام تربیتی مدرن، دیدگاه «شناخت‌محور» است که بر این اساس بنیانگذاری شده که با شناخت محض و ارائه فرمولی برای اخلاق مشکل حل می‌شود. در این پژوهش این دو رویکرد را نقد شده و رویکرد جایگزین به نام «کندوکاو محور» تبیین می‌شود. می‌توان گفت که وقتی هدف مطالعه شناخت کنش متقابل باشد اولین قدم، بیان روابط کنش- کنش متقابل با نزدیک ترین شرایط موثر به آنها است. سپس محقق به دنبال وارد کردن طیف وسیعتری از شرایط و تحلیل‌ها است. این کار کمک می‌کند که ماهیت پدیده و اینکه چه چیز باعث تداوم یا توقف آن شود روشن شده و نحوه شکل گیری آن توضیح داده می‌شود. در مرحله کدگذاری انتخابی نیز ارتباط میان معیارهای الگوی الگوی کاربردی برای تربیت اخلاقی دانش‌آموزان در قالب تحلیل روایت تحقیق تعیین شدند.

این پژوهش ضمن واکاوی تحلیلی- انتقادی به رویکردهای سنتی و مدرن تربیت اخلاقی، به دنبال ارائه الگوی کاربردی برای دانش-آموزان متوسطه اول نظام آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران با توجه به مبانی تعریف شده نظام تربیتی جمهوری اسلامی و نیز با توجه به رویکردهای مدرن- با تأکید بر رویکرد کندوکاو اخلاقی- تربیت اخلاقی، الگویی کاربردی و انتقادی نسبت به رویکردهای سنتی موجود در نظام آموزشی ایران را ارائه نماید و به این سوال اصلی پاسخ می‌دهد که «مهمترین شاخصه‌های الگوی کاربردی تربیت اخلاقی برای دانش‌آموزان متوسطه اول نظام آموزش و پرورش رسمی جمهوری اسلامی ایران با توجه به رویکرد کندوکاو اخلاقی و نقد رویکردهای سنتی و مدرن تربیت اخلاقی چه می‌باشند؟»

مبانی نظری

تربیت اخلاقی یکی از شاخه‌های آموزش فلسفی است که در آن به اهمیت پرورش تفکر فلسفی کودکان نه به عنوان آشنایی با اصطلاحات فلسفی و مکاتب آن بلکه پروراندن فکر و ذهن فلسفی در کودکان برای داشتن قدرت تصمیم‌گیری بهتر، زندگی عاقلانه‌تر و راحت‌تر می‌پردازند. این برنامه به وسیله متیو لیپمن، استاد دانشگاه آمریکایی کلمبیا در نیویورک وضع گردیده و در حال حاضر از طرف موسسه پیشبرد فلسفه برای کودکان وابسته به دانشگاه «مونت کلیر» در آمریکا و چندین کشور جهان در حال اجرا است. هدف برنامه فلسفه برای کودکان، آموزش تفکر و نحوه اندیشیدن به کودکان است. لیپمن می‌گوید: «تا کودکان خود بتوانند به تفکر مستقل بپردازند» (لیپمن، ۱۹۸۰). به عبارت دیگر هدف در فلسفه برای کودکان فلسفیدن به وسیله خود کودکان است. لیپمن در توضیح فلسفه برای کودکان می‌گوید: «در فلسفه برای کودکان ما با فعالیت آموزشی فلسفیدن سروکار داریم که هدف آن واداشتن ذهن کودکان

2. Tradition

1. Community of Inquiry

فراگیران دانش هستند و این امر مستلزم آن است که سبکهای تعلیم و تربیت و یادگیری آنها را شناسایی کرده و بدانیم که برای هر سبک به چه نوع محتوا و روشی نیاز داریم (۱۳، ۱۴).

مواد و روش ها

این پژوهش از نظر روش، توصیفی، از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت و نوع داده‌ها، در زمره تحقیقات «کیفی» از نوع «گراند تئوری» است.

روش «گراند تئوری»^۴ در رویکرد «اکتشافی» و با ارائه سوال تحقیق وبدون فرضیه برای جمع آوری داده‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد. روش های جمع‌آوری اطلاعات به دو صورت انجام می‌پذیرد که به ترتیب عبارت است از:

الف) اطلاعات دست اول (مصاحبه) باید توجه داشت که مصاحبه به دست آمده برآمده از خبرگان، صاحبانظران و اندیشمندان و مدیران اجرایی و سیاستگذاران حوزه آموزش است.

ب) اطلاعات موجود (کتابخانه، مجلات و ژورنالها فارسی و انگلیسی و منابع آرشیوی)

در این روش نمونه گیری که خاص تحقیقات کیفی است، تعداد افراد مورد مصاحبه، به عبارت دیگر، حجم نمونه به «اشباع نظری»^۵ سوالات مورد بررسی بستگی دارد، به این ترتیب که هر گاه محقق به این نتیجه برسد که پاسخ های داده شده و یا مصاحبه های انجام شده با افراد مطلع به اندازه ای به همدیگر شباهت دارند که منجر به تکراری شدن پاسخ ها و یا مصاحبه ها شده و داده های جدیدی در آنها وجود ندارد، تعداد مصاحبه ها را کافی دانسته و دست از مصاحبه می‌کشد. در تحقیق ما، در بخش مصاحبه تعداد ۱۵ نفر از خبرگان، صاحبانظران و اندیشمندان و مدیران اجرایی و سیاستگذاران حوزه آموزش انتخاب شده‌اند.

استراتژی این تحقیق برای تجزیه و تحلیل داده ها، نتایج حاصل از مطالعات کتابخانه ای و سندکاوی و بررسی پیشینه پژوهشی مرتبط و نظرات خبرگان و صاحبانظران و متخصصان امر جمع آوری و دسته بندی می‌شود. از آنجا که نظریه بنیانی مبتنی بر داده‌های میدانی است لذا از فنون مشاهده مشارکتی و مصاحبه‌ی عمیق جهت گردآوری داده‌ها استفاده شد و داده‌های میدانی بر اساس اصول نظریه‌ی بنیانی و در سه مرحله کدگذاری باز^۶، کدگذاری محوری^۵ و کدگذاری انتخابی^۶ به وسیله نرم‌افزار MAXQDA مورد تحلیل و تبیین قرار خواهند گرفت.

یافته‌ها

یافته‌های تحقیق با اتخاذ و انجام فرایند کدگذاری باز و محوری صورت پذیرفته و در کدگذاری باز، نسخه برداری های مربوط به مصاحبه ها خط به خط مورد بررسی قرار گرفت و بر اساس برداشت های محقق هر خط در قالب یک مفهوم مرتبط کدگذاری شد و سپس در مرحله بعد مفاهیمی که دارای ایده‌ی مشترک بودند

پیامدها (در حیطه شناختی، عاطفی و مهارتی در ارتباط با عناصر چهارگانه ی ارتباطی یعنی خدا، خود، دیگران، خلقت) تنظیم می‌شود.

در تحقیق عقلی و همکاران (۱۰) با عنوان طراحی الگوی برنامه‌درسی تربیت اخلاقی در دوره ابتدایی نظام آموزشی ایران، یافته‌ها نشان می‌دهد که الگوی مفهومی برنامه‌درسی تربیت اخلاقی در دو بعد چرایی و ضرورت تربیت اخلاقی و چگونگی برنامه‌درسی تربیت اخلاقی و مشتمل بر مقولاتی مانند ضرورت و نیاز، رویکرد، اهداف، محتوا، روش‌های یاددهی-یادگیری، نقش نیروی انسانی، ارزشیابی، مواد و منابع، مکان و زمان شکل می‌گیرد. مرکز ثقل یا مقوله محوری این الگو، رویکرد شایستگی‌محور فراگیر آن است که بر اساس دو ویژگی اصلی آن یعنی توجه سازوار به ابعاد دانشی، بینشی و مهارتی و شمولیت قلمرویی آن به تمام زیست مدرسه‌ای سایر عناصر برنامه‌درسی را تحت تاثیر قرار داده است.

بابایی و سفیدبني (۱۱) در مقاله خود با عنوان واکاوی خوانش انتقادی تربیت سنتی از تربیت مدرن با نگاهی آسیب شناسانه به مثابه گامی در گسترش روابط انسانی به این نتیجه رسیده‌اند که با بهره وری از رویکرد میانه معتدل با انتخاب گزینه هایی از هر دو ساحت تربیت مدرن سنتی، بعد از عبور از زیر تیغ تیز عقلانیت، در جامعه می‌توان در یک چرخه صحیح ارتباطی، به دنبال بهبود وضعیت تربیتی نادرست موجود باشیم فصل جدیدی از روابط را در میان خانواده ها افراد پدید آورد، همچنین از بسیاری آسیب های روابط انسانی در ساحت جامعه کاست جامعه ای داشت با شهروندانی خردمند، ارزش مدار، دگرخواه، منتقد، منصف.

حسینی (۱۲) در تحقیق خود با عنوان بررسی رویکرد تربیت اخلاقی در نظام تربیت رسمی و عمومی دوره ابتدایی می‌نویسد: «نتیجه تحلیل ها نشان داده که رویکرد تربیت اخلاقی در نظام تربیت رسمی و عمومی دوره ابتدایی در مؤلفه چپستی «رویکرد فضیلت گرایی دین ورزانه» است و در مؤلفه چگونگی (برنامه ریزی درسی) رویکرد تلفیق یا فرابرنامه درسی است که ویژگی اساسی آن آشفته‌گی است؛ یعنی وضع موجود برنامه درسی تربیت اخلاقی «فرابرنامه درسی تربیت اخلاقی آشفته» است. پیشنهاد این پژوهش تدوین و تصویب فرابرنامه درسی تربیت اخلاقی برای دوره ابتدایی است.»

در زمینه تحقیقات خارجی، پژوهش‌های چندانی درباره سودمندی روش مدرن در تربیت اخلاقی انجام نشده است. لوکاس و مورفی^۱ نتایج کار پژوهشی خود را چنین نشان دادند که دانش‌آموزان با میانگین سنی ۱۴-۱۰ سال در زمینه انسجام و وحدت بین دانش-آموزان نسبت به تعارض و رقابت بین دانش‌آموزان بالاترین پیشبینی‌کننده سلامت روانی و پیشرفت تحصیلی آنان میباشد. تحقیقات بسیاری نشان داده‌اند که سبکهای یادگیری و یاددهی در تعلیم و تربیت میتوانند وضعیت تحصیلی را پیشبینی کنند و از عوامل موثر و تبیین کننده‌های اصلی موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان و

4. Open Coding

5. Axial Coding

6. Selective Coding

1. Lucos, A. & Murphy, J.

2. Grounded Theory

3. Theoretical saturation

در سطحی با انتزاع بالاتر دسته بندی شدند و مقولات اولیه را تشکیل دادند و در نهایت بر اساس اشتراکاتی که میان مقولات اولیه وجود داشت، مقوله‌های اصلی یا «تم‌ها» شکل گرفتند و در الگوی پارادایم داده بنیاد صورت بندی شدند.

جدول ۱. مقوله‌ها و مفاهیم استخراج شده از مصاحبه‌ها	
مقوله ۱، اعتماد به توانایی و برنامه‌های سیاست گذاران	
توانایی سیاست گذاران علمی (مصاحبه شماره، ۱، ۳، ۶)	
مفاهیم (مؤلفه‌ها)	هماهنگی بین سیاست گذاران (مصاحبه شماره، ۳ و ۵)
	هماهنگی گفتار و رفتار سیاست گذاران (مصاحبه شماره، ۱، ۸)
مقوله ۲، نهادی شدن اصول تربیت اخلاقی	
هم‌سویی برنامه‌های درسی با تربیت اخلاقی (مصاحبه شماره، ۳، ۵)	
	توجه به شرایط روحی افراد (مصاحبه شماره، ۱، ۸)
مفاهیم	توجه به شرایط محیطی افراد (مصاحبه شماره، ۲، ۳)
	توجه به ارزیابی‌های اخلاقی افراد (مصاحبه شماره، ۱)
مقوله ۳، استدلال محوری و داشتن نگاه انتقادی	
در نظر گرفتن پیچیدگی‌های زندگی در عصر جدید (مصاحبه شماره، ۶، ۹)	
مفاهیم	کاسته شدن از اقتدار معلم و پررنگ تر شدن گفتگوی میان دانش آموزان (مصاحبه شماره، ۱، ۵)
مقوله ۴، جمع‌گرایی درون‌گروهي و نهادی	
منفعت‌طلبي شخصي و حزبي (مصاحبه شماره، ۱، ۳ و ۵)	
مفاهیم	بينش جمعي و همگرایی بين اعضای گروه‌های دانش‌آموزی (مصاحبه شماره، ۲، ۴، ۶)
	توانایی در ایجاد تیم و شکل‌دهی مفهوم ما (مصاحبه شماره، ۱ و ۵)
مقوله ۵، مشارکت دانش‌آموزان در امر آموزش	
استفاده از سوژه‌های درون کلاسی (مصاحبه شماره، ۳، ۶، ۹)	
مفاهیم	دیدن تک تک دانش آموزان و شنیدن صدای آن‌ها (مصاحبه شماره، ۱)
مقوله ۶، تربیت اخلاقی و جایگاه آن در آموزش و پرورش مدرن	
مفاهیم	شان و جایگاه معلم و دانش‌آموزان در جامعه (مصاحبه شماره، ۲، ۳)
مقوله ۷، تاکید بر تقویت روحیه استقلال دانش‌آموزان	
مسئولیت پذیری (مصاحبه شماره، ۱، ۳، ۱۰)	
	وفای به عهد و امانت داری (مصاحبه شماره، ۲، ۳)
مفاهیم	اختیار و آزادی (مصاحبه شماره، ۲، ۳، ۶)
	کمال‌گرایی (مصاحبه شماره، ۱۰)
مقوله ۸، هویت و جایگاه علم در نظام آموزشی	
مشخص بودن تعریف دانش آموز و معلم و مدرسه و میزان هدفمندی ساختار نظام آموزشی (مصاحبه شماره، ۱)	
مفاهیم	مساله محور بودن مدارس و میزان ارتباط دروس با جامعه؛ ارتباط بین بازار کار در جامعه و آموزه‌های مدارس (مصاحبه شماره، ۹)
مقوله ۹، انتقادات به نظام تربیتی ساختار آموزش فعلی در مدارس	
تدارک ندیدن الزامات برای تحقق برنامه‌های بالادستی (مصاحبه شماره، ۱، ۵)	
مفاهیم	آموزش‌های یکجانبه و خطی (مصاحبه شماره، ۳، ۶)
مقوله ۱۰، ضعف ارزشیابی کیفی در نظام تربیتی آموزش رسمی	
نداشتن یک چشم انداز و برنامه راهبردی در حوزه ارزشیابی کیفیت در تربیت دانش‌آموزان (مصاحبه شماره، ۱، ۲ و ۶)	
	نبود زبان و اندیشه مشترک از مفاهیم و اصطلاحات مذکور از جمله کیفیت (مصاحبه شماره، ۱ و ۳)

مفاهیم	عدم توجه به حوزه ارزشیابی آموزشی به عنوان یک حوزه تخصصی (مصاحبه شماره، ۱) نادید گرفتن موانع درون فردی و اجتماعی مقابله کننده با زیست اخلاقی و پایبندی به آن (مصاحبه شماره، ۱) عدم ارتباط بین کارکردهای مدیریتی نظام آموزشی یعنی برنامه ریزی و ارزیابی (مصاحبه شماره، ۱) عدم تبعیت کامل از یک الگوی جامع ارزشیابی (مصاحبه شماره، ۱) تصور محدود از دامنه زیست اخلاقی (مصاحبه شماره، ۸)
	مقاله ۱۱، کارآمدی نظام تربیتی
مفاهیم	کاربست علم در جامعه (مصاحبه شماره، ۱، ۵، ۶) توانمند سازی خروجی های مدارس (مصاحبه شماره، ۱)
	مقاله ۱۲، عدم اثربخشی برنامه های تربیتی در نظام آموزش رسمی
	ضرورت بازنگری در شیوه های برنامه نویسی (مصاحبه شماره، ۱) عدم بهره گیری از نظرات و مشاهدات معلم، نظرخواهی از والدین، خودارزیابی، پروژه های فردی و گروهی در ارزشیابی ها (مصاحبه شماره، ۱)
مفاهیم	نقد برنامه های گذشته و تبیین نکات منفی و مثبت آنها (مصاحبه شماره، ۱) تعیین نقشه راه برای آینده (مصاحبه شماره، ۱) عدم ارتباط با واقعیت موجود و بسترهای عینی اعم از اقتصادی، سیاسی و فرهنگی (مصاحبه شماره، ۱) نبود ساختار و تشکیلات لازم برای اجرای برنامه ها (مصاحبه شماره، ۵)
	مقاله ۱۳، ساختار کلان و سطح نهادی آموزش رسمی
مفاهیم	هماهنگی نظام آموزشی با نظام های دیگر (مصاحبه شماره، ۶، ۹) تعارض بین ساختار کلان نظام آموزش عالی و ویژگیهای برنامه های توسعه (مصاحبه شماره، ۷، ۹)
	مقاله ۱۴، توسعه ساختار نظام اجرایی تربیتی
	حرکت دادن برنامه ها در راستای هویت اخلاقی دانش آموزان (مصاحبه شماره، ۳) نگرش کل گرا و نظام مند و غلبه تفکر جز نگر (مصاحبه شماره، ۳) تمرکز تصمیم گیری در سطح کلان (مصاحبه شماره، ۳) لحاظ اقتضائات عصری [موانع درون فردی، بین فردی، اجتماعی، فناورانه] (مصاحبه شماره، ۳)
	مقاله ۱۵، همگامی با پیشرفتهای جهانی
مفاهیم	تغییر رویکرد به آموزش اخلاقی برای زندگی کردن نه علم اخلاقی (مصاحبه شماره، ۴) توجه به دوره های رشدی و جنسیت یادگیرندگان (مصاحبه شماره، ۴) استفاده از روش های ارزشیابی مبتنی بر پروژه های فردی و گروهی (مصاحبه شماره، ۴)
	مقاله ۱۶، طراحی برنامه های تربیت اخلاقی دانش آموزان
مفاهیم	آموزش اخلاق در بدنه دروس دیگر از جمله مطالعات اجتماعی، ادبیات و حتی ریاضیات (مصاحبه شماره، ۱۰، ۳ و ۴) استفاده از ظرفیت های دوران کودکی و نوجوانی برای تمرین زیست اخلاقی (مصاحبه شماره، ۲ و ۱۰)

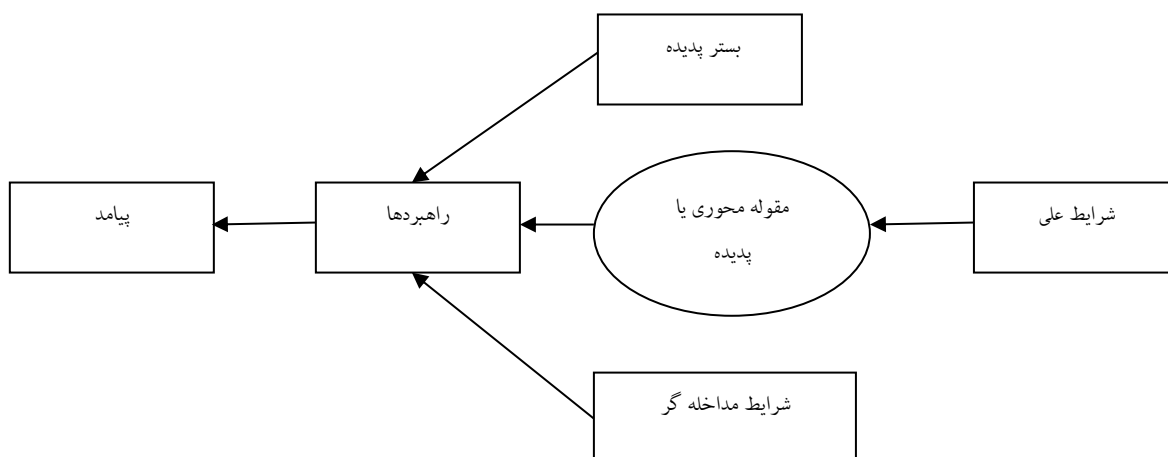
آگاهی کافی از این که تم های مختلف کدام ها هستند، چگونگی تناسب آنها با یکدیگر و کل داستانی که آنها درباره داده ها می گویند، تلاش گردید یک نقشه رضایت بخش از تم ها ترسیم گردد، در این مرحله، تم هایی را که برای تحلیل ارائه کرده، تعریف شدند و مورد بازبینی مجدد قرار گرفتند، سپس داده ها داخل آنها، تحلیل شدند. به وسیله تعریف و بازبینی کردن، ماهیت آن چیزی که یک تم در مورد آن بحث می کند، مشخص شد و تعیین شد که هر تم کدام جنبه از اطلاعات را در خود جای داده است. در ذیل تنها به طور مختصر و جامع ارائه می شود:

در گام بعدی تلاش گردید مقوله های مشابه و مقارن در تم های اصلی جای گیرند بر اساس اشتراک مفهومی که مقولات با یکدیگر داشتند، تم ها، به شکل مفاهیم انتزاعی تری استخراج شدند. پس از تهیه و تنظیم جدول مفاهیم و مقولات اولیه به عنوان گام نخست تحلیل کیفی اطلاعات حاصل از انجام مصاحبه، برای تکمیل این فرآیند، مفاهیم حاصله در سطح بالاتر و تجریدی تر جهت دست یابی به تم های اصلی، گروه بندی شدند. با توجه به هدف کلی پژوهش که در راستای ارائه الگوی نهایی و کاربردی برای تربیت اخلاقی دانش آموزان است استخراج گردید و با توجه به اشتراکات مفهومی هر کدام از این مفاهیم در مقولات جای گرفتند و در تحلیل نهایی مفاهیم اولیه، با کسب

جدول (۲): تمهای مشترک استخراج شده از مصاحبه ها	
تم ۱، کیفیت مداری در نظام تربیتی	
مقوله ۱۰، ارزشیابی کیفیت	۱۰
مقوله ۱۱، کارآمدی نظام تربیتی	
مقوله ۱۲، عدم اثربخشی برنامه های تربیتی در نظام آموزش رسمی	۱۱
تم ۲، مدیریت راهبردی نظام تربیت آموزش رسمی	
مقوله ۱، اعتماد به توانایی و برنامه های سیاست گذاران	۱۲
مقوله ۲، نهادی شدن اصول تربیت اخلاقی	
مقوله ۴، جمع گرایی درون گروهی و نهادی	۱۳
مقوله ۱۴، توسعه ساختار نظام اجرایی تربیتی	
مقوله ۱۵، همگامی با پیشرفتهای جهانی	۱۴
مقوله ۱۶، طراحی برنامه های تربیت اخلاقی دانش آموزان	
تم ۳، راهکارهای پیشنهادی برای طراحی نظام تربیت اخلاقی	۱۵
مقوله ۵، مشارکت دانش آموزان در امر آموزش	
مقوله ۷، تاکید بر تقویت روحیه استقلال دانش آموزان	۱۶
مقوله ۶، تربیت اخلاقی و جایگاه آن در آموزش و پرورش مدرن	
تم ۴، چالشهای نظام آموزش رسمی در زمینه اخلاق	۱۷
مقوله ۱۲، عدم اثربخشی برنامه های تربیتی در نظام آموزش رسمی	
مقوله ۱۳، ساختار کلان و سطح نهادی آموزش رسمی	۱۷

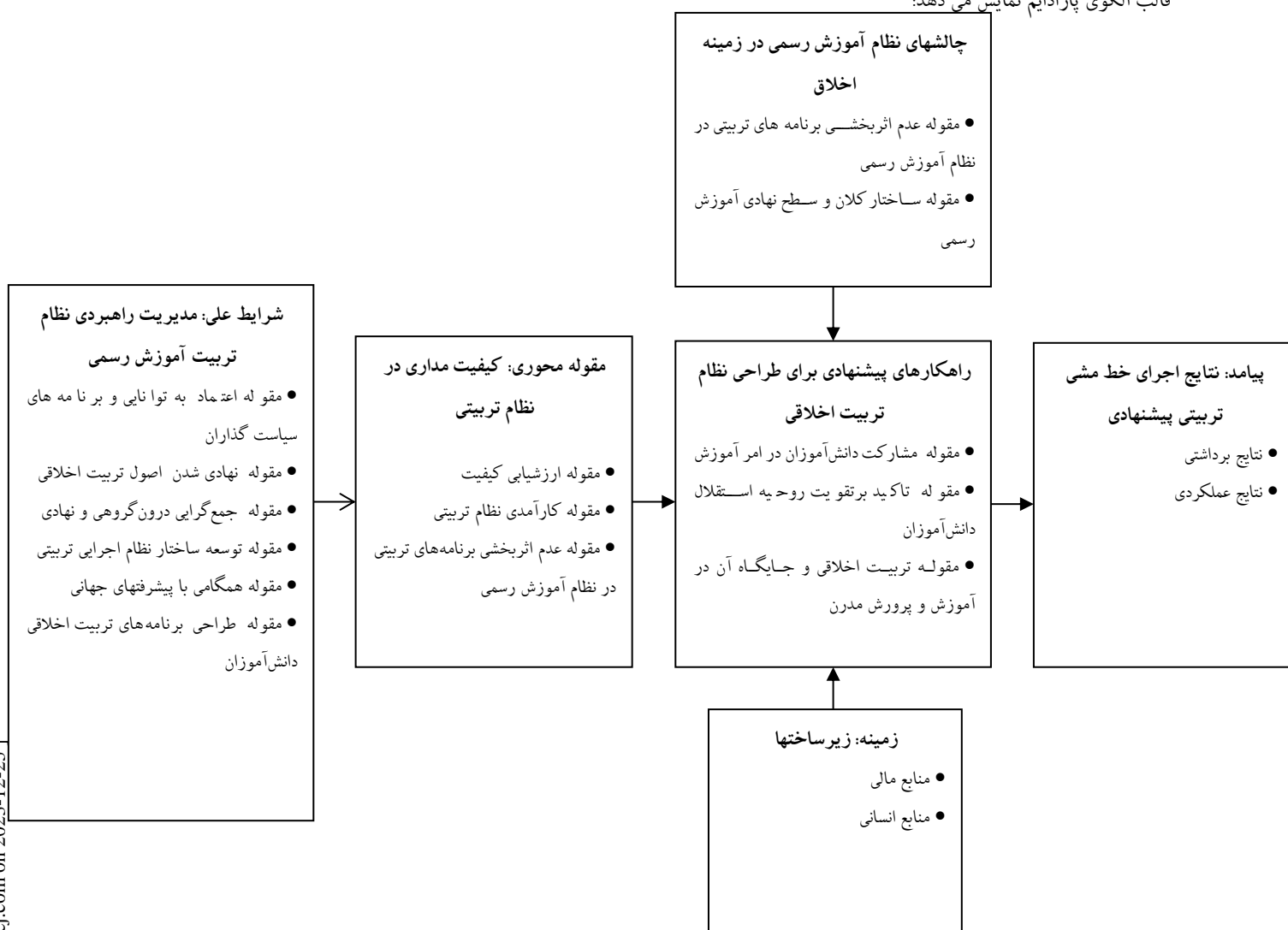
آیا می توان مقولات مختلف را درون یک توالی یا تسلسل سازماندهی کرد؟
 در این تحقیق کدگذاری محوری بر اساس استفاده از الگوی پارادیم (شکل ۱) صورت گرفته است. بنابراین دسته بندی های فرعی با دسته بندی اصلی مطابق با الگوی پارادیم مرتبط می شوند و هدف اصلی این است که محقق را قادر سازد تا به صورت نظام مند در مورد داده ها و مرتبط کردن آنها تفکر کند.
 دسته بندی اصلی (مانند ایده یا رویداد محوری) بعنوان پدیده تعریف می شود و سایر دسته بندی ها با این دسته بندی اصلی مرتبط می شوند. شرایط علی، موارد و رویدادهایی هستند که منجر به ایجاد و توسعه پدیده می گردند. زمینه به مجموعه ای ویژه از شرایط، و شرایط مداخله گر به مجموعه گسترده تری از شرایط اشاره دارند که پدیده در آن قرار دارد. راهبرد های کنش یا تقابل، به اقدامات و پاسخهایی اشاره می کنند که بعنوان نتیجه پدیده رخ می دهند و در نهایت سندهای -خواسته یا ناخواسته - این اقدامات و پاسخها به پیامدها اشاره دارند.

کدگذاری محوری
 هدف از کدگذاری محوری ایجاد رابطه بین مقوله های تولید شده (در مرحله کدگذاری باز) است. این عمل معمولاً بر اساس الگوی پارادیم انجام می شود و به نظریه پرداز کمک می کند تا فرایند نظریه پردازی را به سهولت انجام دهد. اساس ارتباط دهی در کدگذاری محوری بر بسط و گسترش یکی از مقوله ها قرار دارد.
 در کدگذاری محوری، با مجموعه ای سازمان یافته از کدها و مفاهیم اولیه مواجه هستیم که نتیجه بررسی دقیق و تفصیلی مقالات و مصاحبه ها در مرحله کدگذاری باز است. تمرکز این مرحله بیشتر بر کدها و مفاهیم، و نه داده ها، است. البته ممکن است که کدها یا مفاهیم جدیدی نیز در این مرحله ظهور یابند، ولی وظیفه اصلی، مرور و بررسی کدهای اولیه است و به سوی سازماندهی موضوعات، مفاهیم، دسته بندی ها و تعریف محور مفاهیم کلیدی در تحلیل حرکت می کنیم.
 بنابراین پرسشی که در مرحله کدگذاری محوری این تحقیق مطرح شد، عبارت است از:

شکل ۱: الگوی پارادایم

شکل (۲)، ایجاد ارتباط بین مقوله های مختلف شناسایی شده را در قالب الگوی پارادایم نمایش می دهد:

شکل ۲: کدگذاری محوری بر اساس الگوی پارادایم

کاربردی برای تربیت اخلاقی دانش آموزان دوره متوسط استخراج شده است. در این الگو بر نقش محوری مدیریت عالی در سیاستگذاری تربیتی در نظام آموزش رسمی و در ساختار کلان و نهادی شده این

آنچه در شکل ۲ به عنوان شکل برآمده از روش گرانداد تئوری بر خاسته از تجزیه و تحلیل و کدگذاری در سه مرحله است و به دلیل آنکه روش تحقیق اکتشافی است، تئوری بومی در زمینه الگوی

References

1. Rahnema, A. (2019). Review Analyzing sources, goals, moral education methods from the perspective of Kant and Khajeh Nasir al-Din Tusi. Tehran: Modarres education. PERSIAN.
2. Vojdani, Fatemeh (2017), "Critical examination of the integrated moral education model based on the idea of moral expertise", *Philosophy of Education*, vol. 2, pp. 115-142.
3. Sajjadi, Seyyed Mehdi (1379). Approaches and methods of moral and value education. *Philosophical-theological researches*. 1379 number 3.
4. Khazaei, Zahra and Heydari Mosulu, Tayyaba (2016). Kant's self-discipline and its relationship with personal, moral and political self-discipline. *Philosophical-theological researches of the 19th summer year*. Number 2 (72 in a row).
5. Zarean, Mohammad Javad, Sajdi, Abolfazl and Khatibi Hossein (2013). Common approaches to the education of religious values and their comparison with the Islamic approach. *Islam and educational researches*. Fourth year, second issue, autumn and winter 2013, page 31-9.
6. Karimi, Ruhollah (2014). Investigating the theoretical foundations of moral education in the circle of moral exploration. *Basics of Education Research Journal*. Year 5, number 2. Autumn and Winter, 62-78.
7. Nasiruddin Tusi (1386). *Akhlaq Naseri's selection*, Tehran: Qadiani Publications.
8. Lippman, Matthew (2008). *Philosophy for children and teenagers, a new approach in the philosophy of education and training*, translated by Saeed Naji, Farhang Quarterly, Tehran: Special Philosophy for Children and Teenagers, Q22, Vol. 1, P. 69, pp. 151-175.
9. Giddens, Anthony (2012). *Consequences of modernity*, translation: Mohsen Salasi, 7th edition. Tehran: Center.

نظام تاکید شده است که نسبت ارزشیابی کیفیت در آموزش رسمی، کارآمدی آموزش و طراحی برنامه‌های آموزش رسمی در زمینه تربیت اخلاقی اهتمام می‌ورزد.

نتیجه‌گیری

آنچه از یافته‌های تحقیق و مدل استخراج شده از مصاحبه‌ها یافت می‌شود را می‌توان به شرح زیر خلاصه نمود:

- ۱- مقوله محوری: کیفیت مداری در نظام تربیتی با توجه به اینکه مصاحبه‌های صورت گرفته، "کیفیت مداری در نظام تربیتی" را به عنوان مبنا و ستون اصلی تحقق اجرای الگوی پیشنهادی قلمداد کرده اند، پس از جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها در مرحله کدگذاری باز و بررسی ویژگی‌های ارائه شده، مقوله "کیفیت مداری" به عنوان مقوله محوری انتخاب شد.
- ۲- شرایط علی: مدیریت راهبردی نظام آموزش رسمی شرایط علی باعث ایجاد و توسعه پدیده یا مقوله محوری می‌شوند. از میان مقوله‌های موجود، "مدیریت راهبردی نظام آموزش رسمی -" به عنوان علی تلقی می‌شوند که نقش فعال در اجرای خط مشی برنامه‌های توسعه علم و فناوری داشته و تا این عوامل مهیا نشوند برنامه‌های توسعه علم و فناوری محقق نمی‌شوند.
- ۳- راهکارهای پیشنهادی برای طراحی نظام تربیت اخلاقی راهکارهای پیشنهادی بیانگر رفتارها، فعالیتها و تعاملات هدف داری هستند که در پاسخ به مقوله محوری و تحت تاثیر شرایط مداخله‌گر، اتخاذ می‌شوند. به این مقوله‌ها راهبرد نیز گفته می‌شود. که در تحقیق حاضر عبارتند از: ترویج روحیه مشارکت و استقلال طلبی فکری دانش‌آموزان.
- ۴- شرایط مداخله‌گر: چالشهای نظام آموزش رسمی در زمینه اخلاق شرایط مداخله‌گر عواملی هستند که در اجرای نظام تربیتی آموزش رسمی تاثیرگذاری هستند و می‌توانند به عنوان یک چالش و سد عمل‌کننده‌عواملی که در تحقیق حاضر در الگوی تحقیق نقش عوامل مداخله‌گر را ایفا می‌کنند عبارتند از:
  - مقوله عدم اثربخشی برنامه‌های تربیتی در نظام آموزش رسمی
  - مقوله ساختار کلان و سطح نهادی آموزش رسمی
- ۵- بستر حاکم: زیرساختها به شرایط خاصی که برکنشها و تعاملات تاثیر می‌گذارند، بستر گفته می‌شود. این شرایط را مجموعه‌ای از مفاهیم، مقوله‌ها یا متغیرهای زمینه‌ای تشکیل دهند و در الگوی معرفی شده عبارتند از: منابع مالی و منابع انسانی.
- ۶- پیامدها: نتایج تصمیم‌گیری برخی از مقوله‌ها بیانگر نتایج و پیامدهایی هستند که در اثر اتخاذ راهبردها به وجود می‌آیند. در پژوهش حاضر، رخداد نتایج تصمیم‌گیری شامل نتایج برداشتی و نتایج عملکردی. نتیجه کنشها و تعاملات ایجاد شده و تاثیر پذیر از شرایط علی، مقوله محوری و بستر حاکم می‌باشند، که عوامل متعددی را شامل می‌شود.

10. Aghili, Seydarmazan, Alam El-Hadi, Jamila and Fathi-Vajargah, Korosh (2017). Designing a curriculum model for moral education in the elementary school of Iran's educational system. Volume 6, Number 4, Serial Number 2, Winter, Page 1-23.
11. Babaei, Mazhar and Sefid-Bani, Frank (2017). Analyzing the critical reading of traditional education from modern education with a pathological view as a step in the development of human relations. The first national conference on the pathology of human relations.
12. Hosni, Mohammad (2015). Investigating the approach of moral education in the formal and general education system of primary school. Scientific-research biannual Islamic education. S11, S22, Baharutabastan. 28-1.
13. Arthurs. J. B. (2007). A juggling act in the classroom: Managing different learning styles. Teaching and Learning in Nursing, 2, pp. 2-7.
14. Hawk, T.F. & Shah, A. J. (2007). Using learning style instruments to enhance student learning decision. Journal of Innovative Education, 5(1), pp.1-17.